

100 let Jednoty československých matematiků a fyziků

Úvodní poznámky

In: František Veselý (author): 100 let Jednoty československých matematiků a fyziků. (Czech). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1962. pp. 9–[12].

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/401952>

Terms of use:

© František Veselý

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

ÚVODNÍ POZNÁMKY

Československá socialistická republika patří dnes k průmyslově nejvyvinutějším a technicky nejvyspělejším zemím světa, což je výsledkem práce československých dělníků, inženýrů i vědeckých pracovníků. Nutným předpokladem k dosažení tohoto jejich úspěchu byla dobrá úroveň průmyslových a technických škol středních i vysokých, na nichž bylo třeba dobře vyučovat matematice a fyzice. Výchova na středních školách i universitách celé Evropy s výjimkou Ruska se až do poloviny 19. století opírala nejvíce o vzdělávání v předmětech humanitních; v Rusku od doby Petra Velikého a od doby Eulerovy mělo školství charakter spíše reálný; orientovalo se více na vědy přírodní. I v našich zemích byl asi od poloviny minulého století veden boj o to, aby se matematika a přírodní vědy více uplatňovaly ve školské výchově a aby byl více uznáván jejich význam pro studium technických věd, které pomáhají vytvářet příznivé podmínky života lidí a uspokojovat též jejich kulturní potřeby. Jednota československých matematiků a fyziků se podílela velkou měrou na boji za uznání významu matematických a fyzikálních věd pro školskou výchovu a mimo to sama nejrůznějšími prostředky pomáhala rozvoji těchto věd. Úspěchy věd exaktních a technických nejvíce přispěly k technické revoluci, kterou nyní prožíváme.

Jednota československých matematiků a fyziků bude v roce 1962 vzpomínat stého výročí založení Spolku pro volné přednášky z matematiky a fyziky, z něhož se vyvinula. Ústřední výbor JČMF rozhodl, aby ke vzpomínkovým slavnostem i jiným akcím v jubilejním roce 1962 byl vydán informační a propagační spis, který by členům Jednoty

i jiným zájemcům v širší veřejnosti podal obraz o vzniku a vývoji činnosti Jednoty. Koncem ledna letošního roku mě pak požádal, abych se ujal úkolu napsat informační spis podle stanovených základních směrnic. Přijal jsem tento úkol po jistém váhání, neboť jsem si byl vědom toho, že musím v době poměrně velmi krátké shromáždit, uspořádat a zhodnotit historiografický materiál o vývoji exaktních věd v našich zemích a o spolkové činnosti JČMF, měl-li být vznik a vývoj Jednoty vylíčen v rámci vývoje společenských poměrů i vědy. Tato práce byla značně ztížena tím, že převážná část kdysi bohatého archivu JČMF je nyní ztracena. Proto při shromažďování historiografického materiálu musil jsem se často opírat o kusé zprávy spolkové a o zprávy v příležitostných člancích při různých výročích spolkových nebo osobních, které ovšem bylo někdy nutné kriticky hodnotit a prověřovat. Při této práci mi pomohli svými vzpomínkami starší členové a funkcionáři JČMF.

Když jsem v květnu letošního roku vypracoval obšírný konsept informačního spisu, byl v něm obsažen též stručný přehled vývoje matematických a fyzikálních věd v našich zemích od založení Karlovy university. V připomínkovém řízení žádala většina čtenářů konseptu, aby historický úvod byl v některých částech doplněn a tím rozšířen. Vyhověl jsem tomuto přání z řad členů JČMF, avšak zdůrazňuji, že tento přehled ani celý spis nepovažuji za vědeckou historiografickou práci. Všechny čtenáře, kteří se chtějí hlouběji seznámit s historickým vývojem exaktních věd v českých zemích, odkazuji na Dějiny exaktních věd v českých zemích, které do tisku již připravil kolektiv vědeckých pracovníků Historického ústavu ČSAV. Konečně upozorňuji čtenáře, že na konci tohoto informačního spisu jsem připojil jmenný rejstřík, v němž lze nalézt letopočty narození u osob žijících a letopočty narození a úmrtí u osob zemřelých, pokud se mi podařilo tato data přesně zjistit.

Ministr školství a kultury doc. dr. František Kahuda, který je od roku 1956 předsedou reorganizované JČMF, napsal k tomuto spisu předmluvu, v níž ukázal, jaký společenský význam má práce členů JČMF. Děkuji mu za tuto jeho práci, kterou mi usnadnil splnit úkol

svěřený rozhodnutím ústředního výboru JČMF. Děkuji též akademiku Vojtěchu Jarníkovi a profesorovi dr. Miloslavu Valouchovi za podrobné připomínky ke konspektu spisu i za jejich recenzi poznámky ke konečnému znění rukopisu, jimiž mi umožnili zpřesnit a doplnit některé části textu. Za písemné připomínky nebo ústní informace děkuji dále akademikům Bohumilu Bydžovskému, Vladimíru Kořínkovi, Josefu Novákovi a Ladislavu Zachovalovi, řediteli Astronomického ústavu ČSAV dr. Bohumilu Šternberkovi, em. profesorům dr. Karlu Rychlíkovi, dr. Viktoru Teisslerovi a dr. Josefu Zahradníčkovi a všem ostatním nejménovaným členům JČMF, kteří se snažili usnadnit mi mou práci, a zejména také vědeckým pracovníkům Historického ústavu ČSAV Jaroslavu Foltovi a Ireně Seidlerové za milou ochotu, se kterou mi pomohli zjistit některá historiografická data, i za jejich připomínky.

Jestliže tento informační spis přispěje k zvýšení zájmu o pěstování matematických a fyzikálních věd a k propagaci práce JČMF, budu mít pocit uspokojení, že jsem nedělal nadarmo práci, která byla velmi obtížná pro krátkost lhůty, v níž musela být vykonána.

V Plzni dne 16. října 1961.

František Veselý

